

PRAMENY A LITERATURA

Archivy

Archivio apostolico vaticano (AAV)

Archiv arcibiskupství Olomouc

Archiv bezpečnostních složek (ABS)

Archiv České biskupské konference (AČBK)

Archiv Miloslava kardinála Vlka, Praha

Archivio storico della Segreteria di Stato – Sezione per i Rapporti con i Stati (ASRS)

Archiv Ústavu paměti národa (AÚPN), Bratislava

Bistumsarchiv in Görlitz

Národní archiv (NA)

Prameny

BLET, Pierre (ed.): *Actes et documents du Saint Siège relatifs à la Seconde Guerre Mondiale*, 11 svazků. Libreria Editrice Vaticana, Vaticano 1965–1981

CÁRCEL ORTÍ, Vicente (ed.): *La II República y la Guerra Civil en el Archivo Secreto Vaticano*, 4. díl (*Documentos de los años 1935 y 1936*). Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid 2016

Codex iuris canonici 1917, Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus. Typis Polyglottis Vaticanis, Romae 1926

Codex iuris canonici 1983, auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus. Libreria Editrice Vaticana, Romae 1983 (latinsko-české vydání: *Kodex kanonického práva*. Zvon, Praha 1994)

Elenchus Privilegiorum Congregationis Sancti Spiritus et imm. Cordis Mariae. In domo primaria congregationis, Paris 1900

HELAN, Pavel: *Československo a Svatý stolec*. Díl II.2.1. Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR, Praha 2021

HELAN, Pavel: *Československo a Svatý stolec*. Díl II/3, *Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti (1929–1931)*. Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR, Praha 2020

HRDINA, Ignác Antonín: *Texty ke studiu konfesního práva I. Evropa a USA*. Karolinum, Praha 2006

LEV XIII.: apoštolský list *Orientalium dignitas (Ecclesiarum)*, 30. 11. 1894 – viz https://www.vatican.va/content/leo-xiii/it/apost_letters/documents/hf_l-xiii_apl_18941130_orientalium-dignitas.html (citováno k 20. 8. 2024)

LEV XIII.: encyklika *Quod apostolici muneris*, 28. 12. 1878 – viz https://www.vatican.va/content/leo-xiii/en/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_28121878_quod-apostolici-muneris.html (citováno k 20. 8. 2024)

PAVEL VI.: MP *De episcoporum muneribus*, 15. 6. 1966. AAS, 1966, roč. 58, s. 467–472

PIUS IX.: encyklika *Qui pluribus*, 9. 11. 1846 – viz <https://www.vatican.va/content/pius-ix/it/documents/enciclica-qui-pluribus-9-novembre-1846.html> (citováno k 8. 1. 2024)

PIUS IX.: encyklika *Nostis et nobiscus*, 8. 12. 1849 – viz <https://www.vatican.va/content/pius-ix/it/documents/enciclica-nostis-et-nobiscum-8-dicembre-1849.html> (citováno k 20. 8. 2024)

- PIUS IX.: encyklika *Quanta cura*, 8. 12. 1864 (včetně *Sylabu* omylů moderní doby – viz <https://www.vatican.va/content/pius-ix/it/documents/encyclica-quanta-cura-8-decembris-1864.html> (citováno k 8. 1. 2024))
- PIUS XI.: apoštolský list *Paterna sane sollicitudo*, 2. 2. 1926. *AAS*, 1926, roč. 18, č. 3, s. 175–179 – viz https://www.vatican.va/content/pius-xi/la/apost_letters/documents/hf_p-xi_apl_19260202_paterna-sane-sollicitudo.html (citováno k 20. 8. 2024)
- PIUS XI.: encyklika *Iniquis Afflictisque*, 18. 11. 1926. *AAS*, 1926, roč. 18, č. 12, s. 465–477 – viz https://www.vatican.va/content/pius-xi/en/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_18111926_iniquis-afflictisque.html (citováno k 20. 8. 2024)
- PIUS XI.: encyklika *Acerba animi*, 29. 9. 1932. *AAS*, 1932, roč. 24, č. 10, s. 321–332 – viz https://www.vatican.va/content/pius-xi/it/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_19320929_acerba-animi.html (citováno k 20. 8. 2024)
- PIUS XI.: encyklika *Dilectissima Nobis*, 3. 6. 1933 – viz https://www.vatican.va/content/pius-xi/en/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_03061933_dilectissima-nobis.html (citováno k 20. 8. 2024)
- PIUS XI.: promluva *La vostra presenza*, 14. 9. 1936. *AAS*, 1936, roč. 28, č. 11, s. 373–381 – viz https://www.vatican.va/content/pius-xi/it/speeches/documents/hf_p-xi_spe_19360914_vostra-presenza.html (citováno k 20. 8. 2024)
- PIUS XI.: encyklika *Firmissimam constantiam*, 28. 3. 1937. *AAS*, 1937, roč. 29, č. 5, s. 189–199 – viz https://www.vatican.va/content/pius-xi/en/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_19370328_firmissimam-constantiam.html (citováno k 20. 8. 2024)
- VODIČKOVÁ, Stanislava (ed.): *Vatikánský rozhlas 1. Ohlasy perzekuce katolické církve v Československu 1950–1958*. ÚSTR, Praha 2016

Sekundární literatura

- ADENAUER, Evelyne A.: *Das christliche Schlesien 1945/46*. LIT Verlag, Münster 2014
- BENDEL, Rainer – JANKER, Stephan M. (eds.): *Vertriebene Katholiken – Impulse für Umbrüche in Kirche und Gesellschaft*. LIT Verlag, Münster 2005
- BIRTZ, Mircea – KIEREIN, Manfred: *Voices from Ecclesia militans in Czechoslovakia. Letters and Autographs*. Napoca Star, Claudiopolis (Cluj-Napoca), 2011, s. 64–70 – viz <https://remusmirceabirtz.files.wordpress.com/2011/09/book1-net.pdf> (citováno k 20. 8. 2024)
- BOECKH, Katrin: Strategien der Religionsverfolgung in der Sowjetunion im Licht vatikanischer Berichterstattung. Das Beispiel der Katholiken (1917–1939). *Römische Quartalschrift für Christliche Altertumskunde und Kirchengeschichte*, 2013, roč. 108, č. 1–2, s. 86–108
- BOECKH, Katrin: Konfessionelle Netzwerke der Russlanddeutschen zur Verfolgung der Katholiken in der Sowjetunion (1917–1939). *Historisches Jahrbuch*, 2017, roč. 137, s. 268–303
- BOECKH, Katrin: Alexander Frison (1875–1937), ein russlanddeutscher Germaniker unter Stalin. *Römische Quartalschrift für Christliche Altertumskunde und Kirchengeschichte*, 2020, roč. 115, č. 3–4, s. 202–216
- BORZA, Peter – MANDZÁK, Atanáz: Z podzemia na svetlo. *Impulz*, 2008, č. 4 – viz <http://www.impulzrevue.sk/article.php?353> (citováno k 20. 8. 2024)
- BORZA, Peter: Prípád Mirona Petrašoviča. *Naše svedectvo*, 2012, č. 1 – viz http://www.kpvs.sk/casopis-01-2012.asp#Portret_cisla (citováno k 20. 8. 2024)

- BUŁHAK, Władysław: *Wywiad PRL a Watykan 1962–1978*. IPN, Warszawa 2019
- CÁRCEL ORTÍ, Vicente: *Buio sull'altare. 1931–1939. La persecuzione della Chiesa in Spagna*. Città Nuova, Roma 1999
- DEBOWSKA, Maria: Nadzwyczajne uprawnienia dla biskupów diecezjalnych na terenach RP zajętych przez wojska radzieckie v 1939 roku. *Archiwa, Biblioteki I Muzea Kościelne*, 2002, č. 78, s. 41–64 – viz https://www.academia.edu/50193955/Nadzwyczajne_uprawnienia_dla_biskup%C3%B3w_diecezjalnych_na_terenach_RP_zaj%C4%99tych_przez_wojska_radzieckie_w_1939_roku?uc-sb-sw=87388250 (citováno k 20. 8. 2024)
- DEBOWSKA, Maria: La Chiesa cattolica in Ucraina durante l'occupazione sovietica 1939–1941. In: MIKRUT, Jan (ed.): *La Chiesa Cattolica in Unione Sovietica. Dalla Rivoluzione del 1917 alla Perestrojka*. Gabrielli editori, Verona 2017, s. 283–305
- DOLEŽAL, Miloš: *Jako bychom dnes zemřít měli. Drama života, kněžství a mučednické smrti číhošťského faráře P. Josefa Toufara*. Nová tiskárna, Pelhřimov 2012
- DUNN, Dennis J.: Stalinism and the Catholic Church during the Era of World War II. *The Catholic Historical Review*, 1973, roč. 59, č. 3, s. 404–428
- DZWONKOWSKI, Roman: Dalla Rivoluzione d'Ottobre alla Seconda guerra mondiale 1917–1939. In: MIKRUT, Jan (ed.): *La Chiesa Cattolica in Unione Sovietica. Dalla Rivoluzione del 1917 alla Perestrojka*. Gabrielli editori, Verona 2017, s. 91–107
- FEJÉRDY, András (ed.): *La Chiesa cattolica dell'Europa centro-orientale di fronte al comunismo. Atteggiamenti, strategie, tattiche*. Viella, Roma 2013
- FIALA, Petr – HANUŠ, Jiří: FIALA, Petr – HANUŠ, Jiří: *Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés*. CDK, Brno 1999
- GANSRIGLER, Franz: *Jeder war ein Papst. Geheimkirchen in Osteuropa*. Otto Müller Verlag, Salzburg 1991
- GAWLITTA, Severin: „Aus dem Geist des Konzils! Aus der Sorge der Nachbarn!“ *Der Briefwechsel der polnischen und deutschen Bischöfe von 1965 und seine Kontexte*. Verlag Herder-Institut, Marburg 2016
- GLEMP, Józef: Świadectwo. *Studia Prymasowskie*, 2011, roč. 5, s. 99–104
- GRAULICH, Markus: *Unterwegs zu einer Theologie des Kirchenrechtes. Die Grundlegung des Rechts bei Gottlieb Söhngen (1892–1971) und die Konzepte der neueren Kirchenrechtswissenschaft*. Ferdinand Schöningh, Paderborn 2006
- GRULICH, Rudolf: Kardinal August Hlond aus deutscher Sicht. In: KUK, Leszek – ZIMNIAK, Stanisław (eds.): *Il Primate di Polonia Card. August Hlond di fronte ai grandi conflitti dell'epoca: la Seconda guerra mondiale e la guerra fredda / Prymas Polski Kard. August Hlond wobec wielkich konfliktów epoki: drugiej wojny światowej i zimnej wojny*. Accademia Polacca delle Scienze / Biblioteca e Centro di Studi a Roma, Roma 2012, s. 183–194
- GRULICH, Rudolf: *Prager Protest gegen das Vorgehen von kardinal Hlond in Glatz* (nepublikováno)
- GREENE, Graham: *Moc a sláva*. Vyšehrad, Praha 1947
- HARTELT, Konrad: *Ferdinand Piontek (1878–1963). Leben und Wirken eines schlesischen Priesters und Bischofs*. Böhlau, Köln 2008
- HARTELT, Konrad: *Der Kapitelsvikar des Erzbistums Breslau Gerhard Schaffran*. Münster, Aschendorff 2010
- HINKEL, Sascha: Pius XI. und Pius XII. Antikommunisten wegen ihrer Erfahrung als Nuntien? In: PERIN, Raffaella (ed.): *Pio XI nella crisi europea / Pius XI. im Kontext der europäischen Krise*. Edizioni Ca' Foscari, Venezia 2016, s. 95–110

- HRABOVEC, Emília: Der Heilige Stuhl und die russlanddeutschen katholischen Priester zwischen Revolution und Repression (1918–1939). *Römische Quartalschrift für Christliche Altertumskunde und Kirchengeschichte*, 2013, roč. 108, č. 1–2, s. 109–144
- HUĎA, Tomáš: Svätá Stolica, ruská misia a vojenské duchovenstvo slovenskej armády na východnom fronte. In: JANČOVIČ, Jozef (ed.): *Doctorandum dies 2018. Varia historia et moralia*. RKCMBF UK, Bratislava 2018, s. 58–88
- HUMMER, Franz: *Bischöfe für den Untergrund. Zur Praxis der Geheimbischofe in der katholischen Kirche*. Herold, Wien 1981
- CHAROUZ, Jindřich Zdeněk: *Biskup – vyznavač. Josef Karel Matocha 1888–1961*. Matice cyrilometodějská, Olomouc 1991
- CHAROUZ, Jindřich Zdeněk: *Zůstává mi však milost Boží. Život a internace biskupa vyznavače Josefa Karla Matochy (1888–1961)*. Karmelitánské nakladatelství, Praha 2022
- CHENAUX, Philippe: Father Włodzimierz Ledóchowski (1866–1942): Driving Force behind Papal Anti-Communism during the Interwar Period. *Journal of Jesuit Studies*, 2018, roč. 5, s. 54–70
- JONE, Heribert: *Gesetzbuch der lateinischen Kirche. Erklärung der Kanones*, 3 díly (2. vydání). Ferdinand Schöningh, Paderborn 1950–1953
- KAPLAN, Karel: *Staat und Kirche in der Tschechoslowakei 1948–1952*. Oldenbourg, München 1990
- KAŠPAR, Oldřich – MÁNKOVÁ, Eva: *Dějiny Mexika*. Lidové noviny, Praha 2009
- KOGUT, Mieczysław: Aktywny udział Kościoła w scalaniu dolnośląskiego społeczeństwa. In: IREK, Waldemar – SOKOŁOWSKI, Grzegorz (eds.): *Illum oportet crescere. Księga pamiątkowa dla uczczenia Kardynała Zenona Grocholewskiego*. Papieski Wydział Teologiczny, Wrocław 2009, s. 365–372 – viz <https://www.dbc.wroc.pl/Content/6886/Grocholewski.pdf> (citováno k 20. 8. 2024)
- KOL. AUTORŮ: *Štěpán kardinál Trochta. Životopisná črta a výběr z proslovů a pastýřských listů*. Čeští salesiáni, Řím 1984
- KÖSTER, Norbert: „Viele mexikanische Bischöfe sind Revolutionäre“. Der Vatikan, die Cristiada und der mexikanische Episkopat. In: HENSEL, Silke – WOLF, Hubert (eds.): *Die katholische Kirche und Gewalt. Europa und Lateinamerika im 20. Jahrhundert*. Böhlau Verlag, Köln 2013, s. 191–203
- KÖSTER, Norbert: *Katholiken unter Waffen. Der Vatikan und die Mexikanische Revolution 1923–1929*. Habilitationsschrift (nepublikováno). WWU, Münster 2019
- KRLÍN, Josef: *Pronásledování katolíků v Mexiku*. Ladislav Kunčíř, Praha 1928 – viz <http://librinostri.catholica.cz/download/KrlProKaVMex-OCR.pdf> (citováno k 20. 8. 2024)
- KRUKOWSKI, Józef: Uprawnienia nadzwyczajne kard. Stefana Wyszyńskiego, prymasa Polski, wobec zagrożeń Kościoła ze strony reżimu komunistycznego. *Studia Prymasowskie*, 2011, roč. 5, s. 29–42
- KUK, Leszek – ZIMNIAK, Stanisław (eds.): *Il Primate di Polonia Card. August Hlond di fronte ai grandi conflitti dell'epoca. La Seconda guerra mondiale e la guerra fredda / Prymas Polski Kard. August Hlond wobec wielkich konfliktów epoki: drugiej wojny światowej i zimnej wojny*. Accademia Polacca delle Scienze / Biblioteca e Centro di Studi a Roma, Roma 2012
- KUKÁNOVÁ, Zlataše: Nunciem a internunciem v jedné zemi. Diplomatiecké vzťahy Československa s Vatikánem v letech 1939–1946. *Securitas Imperii*, 2016, č. 28, s. 96–133

- LANZINGER, Margareth: *Verwaltete Verwandtschaft. Eheverbote, kirchliche und staatliche Dispenspraxis im 18. und 19. Jahrhundert*. Höhlau Verlag, Wien 2005
- LEDERER, Josef: Die Neuordnung des Dispensrechtes. *AfkKR*, 1966, roč. 135, s. 415–443
- LIŠKA, Ondřej: *Církev v podzemí a společenství Koinótés*. Sursum, Tišnov 1999
- McVAY, Athanasius D.: A Prisoner for His People's Faith: Metropolitan Andrei Sheptytsky's Detentions under Russia and Poland. *Logos. A Journal of Eastern Christian Studies*, 2009, roč. 50, č. 1–2, s. 13–54
- McVAY, Athanasius D.: The Apostolic See and Ukrainians. Metropolitan Andrei Sheptytsky and the Roman Curia. In: PETTINAROLI, Laura (ed.): *Le gouvernement pontifical sous Pie XI. Pratiques romaines et gestion de l'universel*. L'École française de Rome, Rome 2013, s. 237–254
- MENKE, Monika: *Soudnictví římskokatolické církve v českých zemích v období kodifikovaného kanonického práva*. Univerzita Palackého, Olomouc 2015
- MIKRUT, Jan (ed.): *La Chiesa Cattolica e il Comunismo. In Europa centro-orientale e in Unione Sovietica*. Gabrielli editori, Verona 2016
- MIKRUT, Jan (ed.): *La Chiesa Cattolica in Unione Sovietica. Dalla Rivoluzione del 1917 alla Perestrojka*. Gabrielli editori, Verona 2017
- NĚMEC, Damián: Mimořádná kanonická opatření pro pokračování řeholního života v letech 1948–1989. In: HANUŠ, Jiří – MAČALA, Pavol – MAREK, Pavel (eds.): *Církev 19. a 20. století ve slovenské a české historiografii*. CDK, Brno 2010, s. 573–594
- NOVOSAD, Jaroslav: *Štěpán Trochta: Svědek „T“*. Portál, Praha 2001
- OPATRŇÝ, Josef: *Mexiko*. Libri, Praha 2016
- PATULLI TRYTHALL, Marisa: Edmund A. Walsh SJ and the Settlement of the Religious Question in Mexiko. *Archivium Historicum Societatis Iesu*, 2011, roč. 159, č. 1, s. 3–44
- PIETRZAK, Jerzy: *Pełnia prymasostwa. Ostatnie lata prymasa Polski kardynała Augusta Hlonda 1945–1948*. Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2009
- PULTE, Matthias: *Das Missionsrecht – ein Vorreiter des universalen Kirchenrechts: Rechtliche Einflüsse aus den Missionen auf die konziliare und nachkonziliare Gesetzgebung der lateinischen Kirche*. Steyler Verlagsbuchhandlung, Nettetal 2006
- PULTE, Matthias: *Geschichte und Gegenwart des Missionsrechts der katholischen Kirche*. Grin Verlag, München 2014
- RICCARDI, Andrea: *Století mučedníků*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2014
- SCHOLZ, Franz: *Zwischen Staatsräson und Evangelium. Kardinal Hlond und die Tragödie der ostdeutschen Diözesen* (2. vydání). Verlag Josef Knecht, Frankfurt am Main 1988
- SCHOLZ, Franz: *Kollektivschuld und Vertreibung. Kritische Bemerkungen eines Zeitzeugen*. Verlag Josef Knecht, Frankfurt am Main 1995
- SCHOLZ, Franz: *Das Hlondheft. Empfiehlt sich Kardinal Augustyn Hlond, Primas von Polen († 22. 10. 1948), als kandidat einer Seligsprechung?* Zentralstelle Grafschaft Glatz/Schlesien, Lüdenscheid 1997
- SEEWALD, Marianne: *Soli Deo. Gerhard Schaffran Bischofsjahre 1962–1996*. St. Benno Verlag, Leipzig 2012
- STEHLE, Hansjakob: *Die Ostpolitik des Vatikans. Geheimdiplomatie der Päpste von 1917 bis heute*. Gustav Lübbe Verlag, Bergisch Gladbach 1983
- STEHLE, Hansjakob: Die Ostpolitik des Vatikans nach 1945. In: HÜBSCHER, Wolf D. (ed.): *Der Weg der katholischen Kirche in verschiedenen realsozialistischen Ländern*

- in den Jahren 1945 bis 1948/1949 – ein historischer Vergleich.* Gesellschaft zur Förderung vergleichender Staat-Kirche-Forschung, Berlin 1995, s. 18–23
- ŠKODA, Stanislav: Historická paměť, nebo manipulace? Španělsko uzákonilo jediný „správný výklad“ vlastní velmi složité minulosti. *Paměť a dějiny*, 2024, roč. 18, č. 2, s. 70–79
- ŠMÍD, Marek: *Vatikán a sovětský komunismus 1917–1945.* Stanislav Juhaňák – Triton, Praha 2020
- RÝZNAR, Josef: *Člověk zasazený v domě Božím. Mons. ThDr. JUDR. Josef Ryška 1915–2006.* Farnost, Nedakonice 2015
- TEMPFLI, Imre: *Sárból és napsugárból. Pakocs Károly püspöki helynök élete és kora 1892–1966.* Metem, Budapest 2002
- VALVO, Paolo: «Una turlupinatura stile messicano». La Santa Sede e la sospensione del culto pubblico in Messico (luglio 1926). *Quaderni di storia*, 2013, roč. 39, č. 78, s. 195–227
- VALVO, Paolo: *Pio XI e la Cristiada. Fede, guerra e diplomazia in Messico (1926–1929).* Morcelliana, Brescia 2016
- VALVO, Paolo: Un ponte tra il vecchio e il nuovo mondo. Il Messico nel pontificato di Pio XI. In: PERIN, Raffaella (ed.): *Pio XI nella crisi europea / Pius XI. im Kontext der europäischen Krise.* Edizioni Ca' Foscari, Venezia 2016, s. 157–176
- VAŠKO, Václav: *Dům na skále.* 3 díly. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2004–2008
- VYBÍRALOVÁ, Eva: Mimořádné fakulty v Československu v letech 1948–1989. *Revue církevního práva*, 2019, roč. 25, č. 2, s. 43–62
- VYBÍRALOVÁ, Eva: Pokroky v bádání o papežských mimořádných fakultách. K dějinám církve ve střední a jihovýchodní Evropě. *Revue církevního práva*, 2021, roč. 27, č. 43, s. 29–45
- VYBÍRALOVÁ, Eva: *Skrytá církev a tajná svěcení. Analýza situace v Československu v letech 1948–1989 pohledem kanonického práva.* CDK – ÚSTR, Praha 2024
- WILK, Stanisław: *Nadzwyczajne uprawnienia Prymasa Polski Augusta kard. Hlonda w świetle dokumentów Stolicy Apostolskiej / Die Sondervollmachten des polnischen Primas August Hlond im Lichte der Dokumente des Heiligen Stuhls.* Towarzystwo naukowe KUL, Lublin 2020
- WINTEROVÁ, Miriam Therese: *Z hlubin bezedných. Příběh Ludmily Javorové vysvěcené na římskokatolického kněze.* Cesta, Brno 2003
- ZAMAGNI, Gianmaria: «¡Viva España! ¡Viva Cristo Rey!». Das spanische Bischofsamt und der Bürgerkrieg. In: PERIN, Raffaella (ed.): *Pio XI nella crisi europea / Pius XI. im Kontext der europäischen Krise.* Edizioni Ca' Foscari, Venezia 2016, s. 177–190

Internetové zdroje

- KYLAR, Jiří: *Církev a zneužívání* – viz <https://www.youtube.com/watch?v=j2XtymaD7BU> (citováno k 20. 8. 2024)